

Förenade målen T-116/01 och T-118/01

**P & O European Ferries (Vizcaya), SA
och Diputación Foral de Vizcaya**

mot

Europeiska gemenskapernas kommission

”Statligt stöd — Talan om ogiltigförklaring — Beslut att avsluta ett granskningsförfarande som inletts med stöd av artikel 88.2 i EG-fördraget — Begreppet statligt stöd — Statens köp av tjänster till marknadspris — Stöd av social karaktär som ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung — Underlåtenhet att till en medlemsstat utfärda ett föreläggande att inge nödvändiga upplysningar — Skyldighet att återbetala stödet — Stödmottagarnas berättigade förväntningar — Motivering”

Förstainstansrättens dom (första avdelningen i utökad sammansättning) av den 5 augusti 2003 II - 2963

Sammanfattning av domen

1. *Statligt stöd — Icke anmält stöd — Kommissionen godtar underrättelsen om det nya avtalet mellan stödmottagaren och stödgivaren — Saknar betydelse för frågan huruvida stödet är rättsstridigt (Artikel 88.3 EG)*

2. *Förfarande — Doms rättskraft — Räckvidd — Avvisning av en andra talan — Villkor — Talan i de båda målen har samma parter, samma föremål och grundar sig på samma omständigheter*

3. *Statligt stöd — Begrepp — Inköp hos ett företag — Bedömning med utgångspunkt i hur en privat investerare skulle ha agerat — Uteslutet endast om det föreligger en normal affärstransaktion
(Artikel 87 EG)*

4. *Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Räckvidd
(Artikel 253 EG)*

5. *Statligt stöd — Kommissionens beslut om att ett icke anmält stöd är oförenligt med den gemensamma marknaden — Motiveringsskyldighet — Omfattning
(Artikel 88.3 EG)*

6. *EG-fördraget — Egendomsordningen — Principen om neutralitet — Gränser — Omfattas av fördragets grundläggande regler — Saknar betydelse för omfattningen av begreppet statligt stöd
(Artiklarna 87.1 EG och 295 EG)*

7. *Statligt stöd — Förbud — Undantag — Stöd som kan anses förenliga med den gemensamma marknaden — Stöd av social karaktär — Villkor
(Artikel 87.2 a EG)*

8. *Statligt stöd — Återkrav av ett rättsstridigt stöd — Stöd som har beviljats i strid med förfarandereglerna i artikel 88 EG — Eventuella berättigade förväntningar hos endast stödmottagarna — Skydd — Villkor och gränser
(Artiklarna 87 EG och 88 EG)*

9. *Gemenskapsrätt — Principer — Krav på domstolsprövning — Återkrav av rättsstridigt stöd oaktat kraven på rättssäkerhet
(Artiklarna 88 EG, 220 EG, 230 EG första stycket; europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, artiklarna 6 och 13)*

10. *Statligt stöd — Kommissionens granskning — Inledande av ett formellt granskningsförfarande — Frist på högst två månader — Ej tillämplig beträffande icke anmält stöd (Artikel 88.2 och 88.3 EG; rådets förordning nr 659/1999, artikel 4.6)*
11. *Statligt stöd — Planerat stöd — Genomförande innan kommissionen fattat ett slutligt beslut — Kommissionens beslut om återbetalning av stödet — Motiveringskyldighet — Omfattning (Artikel 88.3 EG)*

1. Den omständigheten att kommissionen godtog underrättelsen om det nya avtalet mellan den stödgivande territoriella enheten och det stödmottagande företaget rörande ett icke anmält stöd utan några invändningar angående dess rättsliga giltighet påverkar inte bedömningen att det aktuella stödet är olagligt. Kommissionen får nämligen inte medge undantag från det anmälningsförfarande som föreskrivs i artikel 88.3 EG och genom sitt handlande påverka den omständigheten att ett stöd är olagligt.

på samma omständigheter. Dessa villkor är med nödvändighet kumulativa.

Eftersom den rättsakt som avses med talan om ogiltigförklaring utgör en väsentlig faktor som gör det möjligt att definiera föremålet för en talan kan rättskraften inte åberopas när talan i de olika målen inte avser samma rättsakt.

(se punkterna 77 och 78)

(se punkt 70)

2. Rättskraften hos en dom kan utgöra hinder för att pröva en talan, om denna talan och den talan som givit upphov till den aktuella domen har samma parter, samma föremål och grundar sig

3. En statlig åtgärd till förmån för ett företag kan således inte endast av den anledningen att parterna åtar sig ömsesidiga prestationer a priori uteslutas från begreppet statligt stöd i den mening som avses i artikel 87 EG.

Enbart den omständigheten att en medlemsstat köper varor och tjänster

på marknadsvillkor räcker inte heller för att ifrågavarande transaktion skall anses som en normal affärstransaktion som genomförts på sådana villkor som en privat investerare skulle ha godtagit, om det framgår att staten inte hade ett verkligt behov av dessa varor och tjänster.

Kravet att medlemsstaten visar att ett sådant köp utgör en normal affärstransaktion är ännu strängare när valet av avtalspart inte har föregåtts av ett vederbörligen offentliggjort anbudsförfarande. Det kan nämligen vanligtvis anses visat att en medlemsstat inte försöker ge det företag med vilket avtalet ingås en fördel när medlemsstatens köp föregås av ett sådant anbudsförfarande.

(se punkterna 114, 117 och 118)

4. Den motivering som krävs enligt artikel 253 EG skall vara anpassad till rättsaktens beskaffenhet och det skall därav klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit rättsakten har resonerat, så att de som berörs därav kan få kännedom om skälen för den vidtagna åtgärden och så att behörig domstol ges möjlighet att utöva sin prövningsrätt. Kravet på motivering skall bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, särskilt rättsaktens innehåll, de anförda skälens karaktär och det intresse som de vilka rättsakten är riktad till, eller andra personer som direkt eller per-

sonligen berörs av den, kan ha av att få förklaringar. Det krävs dock inte att alla relevanta faktiska och rättsliga omständigheter anges i motiveringen, eftersom bedömningen av om motiveringen av en rättsakt uppfyller kraven i artikel 253 EG inte skall ske endast utifrån rättsaktens ordalydelse utan även utifrån sammanhanget och rättsreglerna på det ifrågavarande området.

(se punkterna 139 och 170)

5. Vad avser rättsstridigt beviljade stöd är kommissionen inte skyldig att styrka den faktiska inverkan som dylika stöd haft på konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna för att kunna förklara dem rättsstridiga. En dylik skyldighet skulle nämligen utmynna i att medlemsstater, som utbetalar stöd utan att beakta anmälningsskyldigheten i artikel 88.3 EG, skulle gynnas framför dem som anmäler planerade stöd.

(se punkt 142)

6. Även om egendomsordningen enligt artikel 295 EG fortfarande är medlemsstaternas angelägenhet, undantas

inte medlemsstaternas egendomsordningar genom denna bestämmelse från fördragets grundläggande bestämmelser. Artikel 295 EG kan således inte anses begränsa räckvidden av begreppet statligt stöd i den mening som avses i artikel 87.1 EG.

(se punkterna 151 och 152)

7. För att avgöra huruvida ett stöd av social karaktär, som ges till enskilda konsumenter, ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung så att det enligt artikel 87.2 a EG kan anses förenligt med den gemensamma marknaden, skall det bedömas huruvida konsumenterna får stödet oavsett vilken ekonomisk aktör som tillhandahåller den vara eller tjänst som kan leda till att den sociala målsättning som den berörda medlemsstaten åberopat uppnås.

(se punkterna 162 och 163)

8. Det kan inte uteslutas att en mottagare av ett rättsstridigt stöd kan åberopa att det förelåg en undantagssituation som medför att han har berättigade förväntningar på att stödet är lagenligt och att han således kan motsätta sig att återbetala stödet. Däremot kan inte en medlemsstat, vars myndigheter har

beviljat ett stöd i strid med förfarandereglerne i artikel 88 EG — i syfte att undandra sig skyldigheten att vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa ett beslut av kommissionen, genom vilket staten åläggs att återkräva stödet — åberopa att stödmottagarna hade berättigade förväntningar. Att medge en sådan möjlighet skulle nämligen innebära att bestämmelserna i artiklarna 87 EG och 88 EG fråntas all ändamålsenlig verkan i den mån som de nationella myndigheterna på så sätt skulle kunna stödja sig på sitt eget rättsstridiga beteende för att frånta de beslut som kommissionen har antagit i enlighet med dessa bestämmelser i fördraget all verkan. Det ankommer således inte på den berörda medlemsstaten, utan på det företag som mottagit stödet, att åberopa att det förelåg en sådan undantagssituation som givit upphov till berättigade förväntningar i syfte att vägra återbetala ett rättsstridigt stöd.

Den omständigheten att kommissionen inledningsvis genom sitt beslut godkände det omtvistade stödet kan inte ha givit upphov till berättigade förväntningar hos det stödmottagande företaget, eftersom talan mot detta beslut väcktes inom de föreskrivna fristerna, och detta därefter ogiltigförklarades av förstainstansrätten.

(se punkterna, 201, 202 och 205)

9. Även om det är viktigt att säkerställa att rättssäkerhetskraven till skydd för enskildas intressen iakttas är det likaledes viktigt att göra en avvägning mellan dessa krav och kraven på skydd för allmänintresset, vilka på området för statligt stöd är avsedda att förhindra att villkoren på marknaden snedvrids genom statligt stöd som är skadligt för konkurrensen. Detta medför ett krav på att rättsstridigt stöd återbetalas och att stödmottagarens konkurrenter kan ifrågasätta giltigheten av åtgärder av kommissionen som går dem emot vid äventyr av att gemenskapsdomstolarnas kontroll av lagligheten av institutionernas rättsakter i enlighet med artiklarna 220 EG, 230 första stycket EG och 233 EG fråntas sin ändamålsenliga verkan. Kravet på domstolsprövning utgör en allmän gemenskapsrättslig princip som har sitt ursprung i medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och som har stadfäst i artiklarna 6 och 13 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna. Rätten till ett effektivt rättsmedel har dessutom bekräftats i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.
10. Regeln att kommissionen inom två månader skall inleda det formella granskningsförfarandet enligt artikel 88.2 EG, vilken följer av artikel 4.6 i förordning nr 659/1999 kan endast åberopas då det rör sig om stöd som har anmälts i enlighet med förfarandet i artikel 88.3 EG och är inte tillämplig när kommissionen inleder ett förfarande avseende icke anmält stöd.

(se punkt 217)

11. När det planerade statliga stödet redan har utbetalats i strid med bestämmelserna i artikel 88.3 EG är kommissionen, som har befogenhet att ålägga de nationella myndigheterna att besluta om återkrav av statligt stöd, inte skyldig att redogöra för de närmare grunderna för att den utövar denna befogenhet.

(se punkterna 207–209)

(se punkt 224)